

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО
І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ЛІСІВНИЦТВА ТА ДЕКОРАТИВНОГО
САДІВНИЦТВА**



ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«СТАЛЕ УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМ КОМПЛЕКСОМ ТА
ЗБАЛАНСОВАНИЙ РОЗВИТОК УРБОЛАНДШАФТІВ»
(27 березня 2018 року)**

КИЇВ – 2018

ВПЛИВ ЛІСОВОЇ РЕКУЛЬТИВАЦІЇ НА ПРОЦЕСИ ГРУНТОУТВОРЕННЯ

*І.А. Проценко, аспірант**,

*Г.О. Лобченко, кандидат сільськогосподарських наук
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Головним джерелом органічної речовини у ґрунті є відмерлі рештки рослин або їх частин. Майже увесь опад, що потрапляє на поверхню ґрунту, розкладається і залучається до процесів ґрунтоутворення. Взаємовплив лісу і ґрунту є основою для проведення лісової рекультивації та відновлення продуктивності девастрованих ландшафтів. Відтак терикони та відвали Юрківського буровугільного кар'єру, які були рекультивовані починаючи із 1966 року, зазнали меліоративного впливу лісових насаджень, що проявляється, перш за все, у процесах ґрунтоутворення.

Об'єктом дослідження стали лісові насадження IV-VI класів віку із перевагою у складі сосни звичайної, сосни кримської, робінії псевдоакації, берези повислої, дуба звичайного, дуба червоного та клена ясенелистого, а предметом дослідження – вплив видового складу на формування гумусового горизонту та запас гумусу під наметом насаджень.

Для аналізу процесу ґрунтоутворення під наметом лісомеліоративних насаджень на рекультивованих землях Юрківського буровугільного кар'єр було відібрано 31 зразок верхнього родючого шару ґрунту, що сформувався на відвалах під впливом життєдіяльності лісових насаджень. Серед зразків 25 відібрано у насадженнях на тимчасових пробних площах на відвалах відкритого видобутку, 3 – на закритого видобутку із непорушеним ґрунтом і 3 контрольні зразки на не вкритих лісовою рослинністю лісових ділянках. Глибина гумусового шару ґрунту під наметом насаджень коливається у значних межах – від 1 до 30 см. Малопотужний гумусовий горизонт (1-5 см) притаманний ділянкам, де зростають чисті насадження сосни звичайної та мішані із домішкою берези віком 37-40 років. Винятком є пробна площа №6 зі складом деревостану 10Сз+Брс+Акб, закладена у нижній частині

* Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук Юхновський В.Ю.

схилу, пробна площа № 16 та № 17, закладені у 42-річному насадженні складом 10Сз+Бп на схилі та у насадженнях на ТПП № 20 і №26 зі складом 9Сз1Бп у віці 47 років. У той же час, профілі ґрунту під наметом насаджень із перевагою сосни кримської, мають товщину гумусового шару 19-24 см. Під наметом насаджень із перевагою робінії псевдоакації сформувався за 38 років 6-7-сантиметровий гумусовий горизонт. У листяних насадженнях із перевагою берези повислої товщина гумусового горизонту складає 16-17 см, у тому ж віці березове насадження із домішкою сосни має товщину гумусового горизонту 8 см. Найбільша глибина гумусового шару спостерігається під наметом деревостану із перевагою клена ясенелистого, у той час як саме насадження зростає за низьким класом бонітету – IV.

За показником вмісту гумусу найбільші значення властиві мішаним сосново-березовими насадженнями зі складом 9Сз1Бп створеного кулісами та 7Сз2Бп1Яле+Мде, що близькі за значеннями до показників для зразків ґрунту відібраних під наметом дубових та акацієвих насаджень на непорушених ґрунтах. Також забезпеченість гумусом як дуже високу отримали для насаджень зі складом 7Акб2Ос1Сз+Брс, 9Бп1Сз, 10Сз+Дз+Бп та 8Бп2Ос. У сосновому насадженні із домішкою береста, що зростає на терасованому схилі, ґрунтові дослідження проводилися у трьох точках схилу –у верхній, середній і нижній його частинах. Товщина гумусового шару і вміст гумусу найвищі значення мають у нижній частині схилу, де відбувається намівання родючого шару ґрунту, у середній та верхній частині схилу значення близькі. Окремо досліджувалося насадження, створене кулісами, зі складом 7Сз1Дчр2Клг+Кля. Товщина гумусового шару у межах 9-10 см властива як для куліси сосни звичайної, так і дуба червоного, а запас гумусу під кулісою дуба червоного становить 5,28 %, сосни звичайно – 3,79 %. Насадження сосни кримської мають кращий вплив на формування товщини гумусового шару, але забезпеченість гумусом оцінено як середня для деревостану із однією одиницею у складі берези повислою і високу із двома одиницями.

Таким чином, лісова рекультивація за півсторічний період принесла позитивні зміни для відновлення родючості порушених ґрунтів на териконах та відвалах Юрківського буровугільного кар'єру. Найбільш ефективно на формування потужного гумусового горизонту впливають насадження із перевагою сосни кримської, а найвищий запас гумусу формується під наметом мішаних сосново-березових, акцієво-осиково-соснових, березово-соснових, а також соснових насаджень із участю у складі дуба червоного.